

Editorial

Vážení čtenáři, předkládáme Vám soubor prací, jejichž ambicí je informovat o stavu screeningových programů zhoubných nádorů v ČR, zdůraznit jejich výsledky a pozitiva a také kriticky ukázat na slabá místa. V publikaci hodnotíme společně s řadou významných odborníků všechny dostupné informační zdroje, které reprezentativně popisují výkonnost a kvalitu českých preventivních onkologických programů. Neoddiskutovatelným pozitivem, za které je nutné poděkovat stovkám angažovaných lékařů a zdravotnických profesionálů, je fakt, že v ČR jsou dostupné všechny mezinárodně doporučené programy screeningů, tj. screening nádorů tlustého střeva a konečníku, nádorů hrdla děložního a nádorů prsu u žen. Dalším pozitivem jistě je, že máme co hodnotit a že řada aspektů běžících screeningů je analyzovatelná na podkladě kvalitních dat.

V první řadě zdůrazníme cenná data Národního onkologického registru ČR, který obsahuje záznamy o epidemiologii zhoubných nádorů s téměř úplným pokrytím naší populace. Tato databáze umožňuje hodnotit populační dopad preventivních programů, účinnost včasné diagnostiky nádorových

onemocnění a její dopad v krátkodobých i dlouhodobých trendech mortality. Kvalitu a výkonnost screeningových programů lze dále hodnotit z dat registrů vedených na diagnostických centrech, velký význam rovněž mají populační exporty záznamů o diagnostických testech poskytované plátcí zdravotní péče prostřednictvím Národního referenčního centra.

Velmi významnou inovací českých onkologických screeningových programů je adresné zvaní občanů, které bylo zahájeno v lednu 2014. Zdůrazníme, že ani sebelepší preventivní zdravotnický program nemůže být úspěšný, pokud není občany akceptován a navštěvován. Proto v předloženém souhrnu představujeme připravenou a ověřenou metodu implementace systému adresného zvaní v ČR využívající podporu a spolupráci zdravotních pojišťoven. Rovněž přinášíme první výsledky z odezvy české populace.

Závěry prací v souhrnu dokládají mnoho pozitiv, kterých české zdravotnictví v prevenci nádorových onemocnění i v péči o onkologické pacienty dosáhlo. Mezi nejvýznamnější patří podstatné prodloužení doby přežití, které je za posledních 15 let patrné u většiny onkolo-

gických onemocnění. Avšak bez ohledu na tato pozitiva, pravidelně prováděná národní i mezinárodní hodnocení ukazují, že stav prevence nádorových onemocnění v ČR je v poněkud rozpačité situaci. Patříme mezi nejvíce onkologicky zatížené populace Evropy, přitom nemáme vybudovanou a centrálně podporovanou politiku primární prevence nádorových onemocnění, a to ani v případě prevence kouření. V mezinárodních statistikách vycházíme jako populace s vysokou prevalencí obezity včetně dětí, vysokým a paradoxně narůstajícím podílem kuřáků a s jednou z nejvyšších spotřeb alkoholu na hlavu v Evropě.

Nelze se tedy divit, že k posílení prevence nádorů adresně je ČR vyzývána i panelem expertů OECD ve zprávě z listopadu 2013 „Health Policy Studies – Cancer Care: Assuring Quality to Improve Survival“. Věříme, že souhrn informačních zdrojů zveřejněný v této publikaci přispěje k přijetí správných rozhodnutí posilujících klíčové aspekty prevence zhoubných nádorů v ČR.

Jménem kolektivu autorů

doc. RNDr. Ladislav Dušek, Ph.D.

RNDr. Ondřej Májek, Ph.D.

Editori

doc. RNDr. Ladislav Dušek, Ph.D. – *Institut biostatistiky a analýz, LF a PŘF MU, Brno*
RNDr. Ondřej Májek, Ph.D. – *Institut biostatistiky a analýz, LF a PŘF MU, Brno*

Recenzenti

prof. MUDr. Jan Daneš, CSc. – *Radiodiagnostická klinika 1. LF UK a VFN v Praze*
prof. MUDr. Jaroslava Dušková, CSc., F.I.A.C. – *Ústav patologie, 1. LF UK a VFN v Praze*
MUDr. Vladimír Dvořák – *Centrum ambulantní gynekologie a primární péče, Brno*

doc. MUDr. Bohumil Seifert, Ph.D. – *Ústav všeobecného lékařství, 1. LF UK v Praze*
MUDr. Miroslava Skovajsová, Ph.D. – *Breast Unit Prague, Mamma centrum Háje, Praha*

MUDr. Štěpán Suchánek – *Interní klinika 1. LF UK a ÚVN Praha*

prof. MUDr. Miroslav Zavoral, Ph.D. – *Interní klinika 1. LF UK a ÚVN Praha*

Poděkování

Publikace zveřejněné v tomto čísle věnovaném screeningům zhoubných nádorů vznikly v rámci projektu 36/14/NAP „Vývoj a implementace metodiky hodnocení účinnosti adresného zvaní ob-

čanů do onkologických screeningových programů ČR“ v rámci programu „Národní akční plány a koncepce“ Ministerstva zdravotnictví ČR na rok 2014 a za přispění ÚZIS ČR.

The publications published in this issue were supported by the project 36/14/NAP “Development and implementation of methodology for the evaluation of effectiveness of personalised invitations of citizens to cancer screening programmes” as part of the programme of the Czech Ministry of Health “National action plans and conceptions” and with contribution of IHIS CZ.